

MEGEMLÉKEZÉS

Bíró Ágnes (1951–2023)

Megrendülten értesültünk, hogy nem csupán névtanos és nyelvész körökben ismert kolléganőnk, Bíró Ágnes 2023. június 27-én, életének 73. évében elhunyt.

Bíró Ágnes 1974-ben szerzett diplomát az ELTE magyar–német szakán, és még ugyanabban az évben munkatársként az MTA Nyelvtudományi Intézetének Nyelvművelő Osztályára került. Pályája során ugyan több helyen volt óraadó tanár, előadó is, de aktív, munkás éveit ezen az egy munkahelyen töltötte: itt dolgozott 2008-ig, nyugdíjba vonulásáig. Bekapcsolódott az osztályon készült kézikönyvek megírásába: ott találjuk a nevét a Nyelvművelő kézikönyv, a Hivatalos nyelvünk kézikönyve, később a Nyelvművelő kézisztár és a Képes diákstár szerzői között. A Nyelvi divatok és a Szaknyelvi divatok című könyveknek nemcsak egyik szerzője, de szerkesztője is volt. A Pusztai Ferenc főszerkesztésében 2003-ban megjelent, átdolgozott Magyar értelmező kézisztárnak munkatársa, a Tinta Kiadónál 2007-ben megjelent Értelmező stár+-nak, majd az ebből készült további köteteknek, például a Magyar értelmező stár diákoknak (2013) című kiadványnak pedig szerkesztője volt.

A felsorolt munkák ellenére Bíró Ágnest nem a stári vagy a nyelvművelő munkája miatt ismerte a szakma és az átlagember. Legfőbb kutatási területe a névtan, azon belül az utónevek, a nevekkal kapcsolatos ismeretterjesztés és a névadási tanácsadás volt. Munkahelyén, a Nyelvtudományi Intézetben elsődleges feladata az utónevek anyakönyvezésére vonatkozó kérelmek szakértői véleményének elkészítése volt. Kezdetben a szintén ott dolgozó Ladó János főmunkatárssal végezték ezt a feladatot, majd az ő nyugdíjba vonulása után ezt a sokszor nem könnyű munkát Bíró Ágnes látta el. Magánbeszélgetésben, szakmai előadásokban és a médiában sok izgalmas, néha mulatságos esetet hallhattunk tőle erről a tevékenységről.

Bíró Ágnes nem csupán a szakvéleményeket készítette a kérelmezett nevekről, hanem szívügyének tartotta azt is, hogy követhető, az új neveket is tartalmazó névlisták, névkönyvek készüljenek. Az 1989-es rendszerváltás után kialakult névszabályozási káosz, az utónévanyag folyamatos bővülése szükségessé tette, hogy készüljön egy bővített, az új, anyakönyvezhető neveket is tartalmazó névlista. Így született meg 1997-ben az Ugróczy Máriával közösen készített Új magyar utónévkönyv (1997) című kiadványa, amely a névadás jogszabályait ismertette, és az akkor éppen adható 2710 nevet felsorolásszerűen tartalmazta. Ezt követte 1997-ben a Ladó-féle utónévkönyv anyagára épülő, de már 2606 nevet tartalmazó Magyar utónévkönyv (Ladó–Bíró 1998). A kiadvány létrejöttében fő szerepe volt Bíró Ágnesnek. Hogy mennyire a szívén viselte utónévállományunk bővülését, változását, bizonyítja, hogy 2016-ban, már nyugdíjasként a kiadó egyik munkatársával közösen megszerkesztett egy újabb, az egyre szaporodó nevekkal bővített Magyar utónévkönyvet.

Shívügyének tartotta az ismeretterjesztést is, ezért rendszeresen tartott nyelvművelő jellegű és névtani előadásokat szakmai fórumokon és a médiában. Említett munkáin túl több mint 50

kisebbségi ismeretterjesztő és nyelvművelő cikke jelent meg az Édes Anyanyelvünk, az Élet és Tudomány, a Népszabadság, a Köznevelés és a Közalkalmazott című folyóiratokban.

Bíró Ágnes az intézeti munkája mellett több felsőoktatási intézményben is volt óraadó tanár. Az 1970-es, 1980-as években az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszékén stilsztikát, később a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen és a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskolán retorikát is tanított. Több évtizeden keresztül tanította magyarul a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen tanuló külföldi diákokat, akiknek nyaranta nyelvi táborát is szervezett a Balaton partján.

Személyes ismeretségem a gödöllői egyetemen kezdődött Bíró Ágnessel az 1980-as évek közepén. Az egyetemi munka mellett már akkor sokat beszélgettünk a nevekről, a névadásról. Az ő támogatásával nyertem el 1986-ban az MTA Nyelvtudományi Intézetében egy egyéves, névtani kutatással kapcsolatos ösztöndíjat. Attól kezdve mentoromnak, szakmai segítőmnek tartottam, akihez bármikor fordulhattam szakmai kérdésekkel. Természetes volt, hogy az első névtani könyvünk lektorának őt kértük föl. A segítségével nyílt módomban a kérelmezett nevek vizsgálatára is, és néhány éve még vele terveztük egy teljesebb névszótár kiadását, amely azonban már csak terv marad.

Bíró Ágnes színes, kedves, vidám egyéniség volt; nemcsak a kollégái, de a diákjai is szerették. Munkáját mindig a legnagyobb igényességgel végezte szakmai és etikai szempontból is. Kiváló kolléga és mindig segítőkész munkatárs volt.

Drága Ági! Munkáidban és emlékeinkben megőrzünk!

RAÁTZ JUDIT

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3675-3621>

HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont